

Konavoski zbornik, I, Glavni urednik Rafo Bogišić, »Konavle« — društvo za znanstvene i kulturne djelatnosti, Dubrovnik 1982, 220 str.

Motivirani osebužnošću i specifičnim razvojem Konavala, Konavljani su 1978. godine osnovali društvo »Konavle«, koje je »preuzelo brigu i zadaću da organizira kulturnu i znanstvenu djelatnost o Konavlima u prošlosti i sadašnjosti«. U okviru svoje djelatnosti Društvo je predvidjelo i izdavanje »Konavoskog zbornika«, povremene znanstveno-stručne edicije, čiji prvi broj prikazujemo.

Ovaj je prvi broj, kako to ističe uredništvo, nastao u donekle specifičnim uvjetima: neki su prilozi već bili napisani za drugu ediciju Društva, ali su kasnije uključeni u Zbornik, pa otuda i metodološka i znanstvena neujednačenost članaka.

Prilozi su podijeljeni u tri cjeline: povijesne teme, kulturno stvaralaštvo i suvremeni život.

Prvi krug tema s povijesnom problematikom zastupljen je sa sedam priloga razvrstanih uglavnom prema kronološkom slijedu. Tako u prvom članku, **Kroz konavosku prošlost**, Josip Lučić prati povijesne mijene na ovom području od pred-ilirskog i ilirskog razdoblja preko rimske uprave, doseljavanja Slavena, pripojenja Dubrovačkoj Republici sve do njezina pada. U prvom dijelu svoje studije (drugi će biti objavljen u trećem broju Zbornika) Bernard Stulli piše na temelju izvorne građe o sveukupnim nastojanjima Dubrovačke Republike oko proširenja njezina teritorija, pa u tom sklopu i uključivanja Konavala pod jurisdikciju Republike.

Slijede prilozi o odnosu dubrovačke vlastele i konavoskih knezova sve do pada Republike (Zdravko Šundrica), o udjelu Konavala u pomorstvu (Josip Luetić), o razvoju toga kraja od pada Republike sve do kraja prvog svjetskog rata (Stjepo Obad), o izbjeglicama iz susjednih zemalja na područje Kona-

vala za vrijeme Dubrovačke Republike (Ilija Mitić), te o prošlosti sela Dubravka (Marija Obad).

Za nas je svakako najzanimljiviji drugi krug tema o kulturnom stvaralaštvu, iz kojega izdvajamo dva priloga Maje Bošković-Stulli o konavoskom usmenom pjesništvu i o Bogišićevoj rukopisnoj zbirci usmenih pripovijedaka u Cavtatu.

Konavosko je usmeno pjesništvo, kako kaže autorica, bogato i osebujno, ali se na žalost uglavnom čuva u rukopisnim zbirkama (u bogatoj Bogišićevoj biblioteci u Cavtatu, u Odboru za narodni život i običaje JAZU u Zagrebu, te u dokumentaciji Zavoda za istraživanje folkloru u Zagrebu). Geografski položaj Konavala te njegove mnogostruke veze s Dubrovnikom našli su odjeka u repertoaru usmene poezije koji je raznolik i mnogostran i obuhvaća »pjesme junačke, hajdučki borbene, i ujedno novelistički raspricane, na mediteranski način, uz raskošne i rafinirane opise, pjesme bajkovitih fantastičnih sadržaja, te osobito profinjene lirske pjesme i balade«. Tipovi su pjesama ilustrirani pojedinim segmentima pjesama (svatovske zdravice npr.). U Konavlima su izraženije nego drugdje epske pjesme novelističkih i pustolovnih sadržaja u kojima se uglavnom opisuju avanture prekomorskih putovanja, trgovina u dalekim zemljama, lukavstva, što autorica ilustrira opširnim primjerima iz pjesme o ženidbi careva sina s djevojkom iz »Tripola grada«.

Metodološki je zanimljiviji drugi prilog iste autorice u kojemu se analizira repertoar Bogišićeve rukopisne zbirke usmenih pripovijedaka iz Cavtata kao i način njihova prikupljanja. Ističemo upute što ih je Bogišić poslao svojim sakupljačima priča, gdje napominje da je pri zapisivanju pripovijedaka osobito »važno da se promotri je li onaj koji je zabilježio štogod preinačavao, jer žalibože u nas rijetko da se zapiše pripovijetka onako kako ju je čuo«. Ako tome dodamo i Bo-

gišićev zahtjev da se bilježi i ime kazivača te od koga je kazivač čuo priču, vidjet ćemo da se ti isti zahtjevi postavljaju i danas, čitavo stoljeće nakon Bogišića, pred skupljače i zapisivače usmene književnosti.

Prije dvadesetak je godina na istome terenu priče bilježila i Maja Bošković-Stulli i pronašla više tipova priča istovjetnih onima iz Bogišićeve zbirke. Tako smo dobili mogućnost da aspekt dijakronije razmotrimo na konkretnoj građi, da vidimo što u pripovjedačkom repertoaru traje, čuva se i prenosi dalje bez posredstva pisane riječi, a što se mijenja i nestaje. Napomenimo još jednom da je šteta što se Bogišićeva zbirka i dalje nalazi u rukopisima zaključana u ladici i nedostupna javnosti. Autorica je studiji priložila pregled tipova pripovjedaka iz zbirke.

U prilogu o Konavlima u pisanoj književnosti Rafo Bogišić konstatira kako Konavle i Konavljeni nikad nisu našli adekvatno mjesto u dubrovačkoj književnosti. Pastoralni idilični konavoski pejzaži ili kmetški položaj njegovih stanovnika bili su u opisima gotovo svih dubrovačkih pjesnika tek idilični kontrapunkt urbanom životu unutar zidina. Autor donosi opširne ilustracije iz djela latinista Ilije Crijevića, preko petrarkista, Marina Držića, Ivana Gundulića, Nikole Nalješkovića sve do Iva Vojnovića.

O konavoskom vezu kao posebno atraktivnom ukrasu znamenite konavoske ženske nošnje piše u svome radu Katica Benc-Bošković, dva priloga govore o likovnoj baštini toga kraja (Anđelko Badurina, Antun Karaman), dok o čuvanju konavoskog dijalekta izvan domovine govori kraći prilog Rudolfa Filipovića.

O industriji, turizmu i prometu u današnjim Konavlima govore tri kratka članka iz treće cjeline knjige.

I zaključno, možemo podržati ambicioznost i napore Društva »Konavle« i poželjeti još Zbornika.

Ljiljana Marks

Dzieje folklorystyki polskiej 1864—1918, Pod redakcją **Heleny Kapeluś** i **Juliana Krzyżanowskiego**, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1982, 668 str.

Knjiga o povijesti poljske folkloristike u razdoblju od 1864. do 1918. godine zbornik je priloga raznih autora o razvoju folkloristike u Poljskoj. Skupljanje i verificiranje informacija, kao i pokušaj njihova sistematiziranja daje knjizi karakter sveučilišnog priručnika.

Govoreći o razvoju folkloristike u Poljskoj, koji je tekao paralelno s nekim srodnim disciplinama (etnologija, lingvistika, povijest književnosti), autori prvenstveno govore o usmenoj književnosti. Ovom djelu prethode knjige **Povijest poljske etnografije**, u kojoj se razmatraju samo etnografski problemi i **Povijest poljske folkloristike 1800—1863**, u kojoj se prikazuje odnos prema folkloru u prvoj polovici 19. stoljeća. U tom se djelu ne govori o područjima Pomorja, Mazura, Warmie i Šlonska u doba romantizma, pa su te praznine sada popunjene prilozi- ma što su ih napisali Andrzej Bukowski, Tadeusz Oracki i Jerzy Pośpiech.

U predgovoru knjizi Helena Kapeluś objašnjava značenje dvaju datuma sadržanih u naslovu: od 1864. do 1918. godine postoji nekoliko etapa u razvoju folkloristike, ranije zvane narodoznanstvo. Te etape nisu bile vezane samo uz razvoj folkloristike, već i uz sudbinu cijele zemlje. Tako 1864. godina ujedno označava i pad siječanjskog ustanka i ukidanje kmetstva, a 1918. označuje i kraj višestoljetnog razdoblja tabora.

Zanimljiv je prilog Elzbiety Millerowe i Agate Skrukwe **Oskar Kolberg 1818—1890**, u kojem je prikazan život i rad znamenitog poljskog istraživača folkloru. Njegovi radovi u početku nastaju pod utjecajem romantičarskog oduševljenja narodom; u zrelim godinama sam strpljivo skuplja građu, odlazi u liberalniju Galiciju, gdje pod starost postaje članom Akademije znanosti.